

JAN SAMUELSSON:

Kristen demokratisk församling

Är KDS partiet som såg tåget gå förbi?

Partiet hade en chans kring 1980 att etablera ett konkurrensfält med förtecken av populism/Tyst Majoritet/Allmänna Opinionsen, skriver Jan Samuelsson. KDS såg aldrig den möjligheten.

Förutsättningarna för ett parti av KDS' typ i Sverige är f n inte goda. Särskilt allvarlig är bristen på intellektuella inom partiet.

Under mer än tjugo års tid har KDS pendlat mellan några tiondelar under två procent och några tiondelar över två procent vid riksdagsvalen. Partiarbetarna kämpar och sliter, Alf Svensson talar i teve, men svenska folket lägger sina röstsedlar på andra partier.

Vad är det för fel på KDS?

Frågan kan behandlas från tre olika perspektiv:

- Det egna perspektivet, dvs hur man inom KDS vill förklara de uteblivna framgångarna.
- Konkurrensfältperspektivet. Inom vilka fält konkurrerar KDS? Vilka möjligheter till framgång finns inom dessa fält?
- Betydelsen av att ha tillgång till en intellektuell kader inom ett politiskt parti.

Det egna perspektivet

Inom partiet har man velat förklara de dåliga valen genom att hänvisa till följande faktorer:

- KDS' ekonomiska underläge gentemot medtävlarna
- Otillräcklig massmediaexponering
- 4 %-spärren och talet om bortkastade röster.

Det är de vanligaste förklaringarna inom partiet. I KDS' tidiga historia ansågs ledarfrågan vara ett problem/en förklaring. Under senare tid har samarbete eller icke samarbete med Centern varit den viktiga frågan i interndebatt. Var samarbetet i 1985 års val måhända ändå en nackdel?

Ovannämnda faktorer är triviala och i stort sett betydelselösa. De förklarar inte

Fil dr Jan Samuelsson är konsult i ideologiutveckling. Han har bl a skrivit Mediavänstern och Omaka Par och var tidigare Svenska Afghanistankommitténs ordförande.

de låga siffrorna. Det finns därför ingen orsak att behandla dem närmare.

Konkurrensfälten

På följande fält utkämpar KDS sina strider om väljarna: De Kristna, De Borgerliga, Marginalväljarna, Moral och Populism. Beteckningen Populism kan här utbytas mot Den Tysta Majoriteten, beroende på hur man definierar populism.

Den aktuella situationen och den sannolika framtiden inom dessa fält rymmer inte mycket hopp för KDS' del. KDS uppfattas och vill uppfattas som ett kristet parti. Den frikyrkliga framtoningen är tydlig. Endast 6–12 % av Sveriges befolkning kan emellertid betraktas som aktiva kristna. Variationen beror på hur man definierar aktiv kristen. Ca hälften av dessa aktiva faller inom frikyrkan. Av dessa är en inte obetydlig del traditionellt uppbounden till Folkpartiet. Dessutom – gruppen aktiva kristna minskar. Även gruppen passivt religiösa (kyrkligt sett) minskar stadigt i antal och har så gjort, så länge det finns tillförlitliga siffror att tillgå. Med passivt religiösa menas här personer som anser sig ”tro på ett högre väsen”.

Nya religiösa grupper växer visserligen fram i Sverige, främst då katoliker och muslimer, vilket självfallet är en följd av invandringen. Man talar också om impulser från USA-baserade rörelser. The Electronic Church och The New Christian Right har nämnts. (Se t ex Framtida Folk rörelser, Sekretariatet för Framtidsstudier 1987-02-25). Hos Livets Ord i Uppsala märks för all del USA-inflytandet tydligt (framgångsteologin!), men i stort kommer ovanstående faktorer inte

att förbättra KDS' möjligheter på det kristna fältet. Möjligen kan de nya influenserna medföra att religiöst laddade värderings- och åskådningsfrågor aktualiseras i högre grad än tidigare, vilket är en fördel för KDS.

Konkurrensfältet De Kristna är litet och därtill krympande. Dessutom dras KDS där med hård traditionell konkurrens från borgerliga partier. Och märk väl – det är de etablerade kämparna som bestämmer spelreglerna på arenan.

Konkurrensfältet De Kristna är litet och därtill krympande.

Det råder ingen tvekan om att KDS är ett icke-socialistiskt parti. Ändå har man inte lyckats attrahera *de borgerliga* väljarna. Det starka engagemanget för u-länderna, kravet på en generös socialpolitik och den radikala inställningen i miljöfrågor stöter bort borgerliga väljare. KDS har sagt nej till kärnkraft, accepterat nolltillväxt och krävt giftfritt jordbruk. KDS framstår därför som ett parti till vänster om de traditionella borgerliga partierna. Trots att KDS är ett icke-socialistiskt parti uppfattas partiets försök till borgerlig profilering inte som trovärdig av väljarna.

Än marginalväljarna då? Fem sjättedelar av alla marginalväljare tillhör stadsbygden. KDS uppfattas snarare som ett bygdeparti än som ett stadsparti. Familjemonstret bland de nya grupperna i städerna är ett helt annat än det traditionella mönstret (kärnfamiljen) som KDS stöder. De nya grupperna lever med problem som skilsmässa, dubbelarbete och daghem. KDS erbjuder ingen lösning på des-

sa problem och därför är heller inte KDS ett attraktivt parti för marginalväljarna.

KDS är mer eller mindre ensamt om att framtona som moralspecialist. Men konkurrensfältet moral existerar egentligen inte i svensk politik. Moraliska frågor brukar frikopplas från partipolitisk mobilisering och lösas över partigränserna. KDS står ensam på planen – inga motståndare, ingen publik, inga prispengar. Här kan man uttrycka det så att KDS är missanpassat till svensk politisk kultur.

Samma omdöme gäller för partiets försök till något som kan kallas populistisk profilering. Ett annat namn på fältet skulle kunna vara Den Tysta Majoriteten. Ytterligare en tänkbar beteckning är Den Allmänna Opinionsen, vilket indikerar fältets kärna, nämligen ett konglomerat av höga opinionssiffror.

Fem sjättedelar av alla marginalväljare tillhör stadsbygden.

Några exempel på typiska uppfattningar som ryms inom fältet:

- Ja till kunskapsförmedling och betyg i skolan
- Hotet mot Sverige kommer från Sovjet och inte från USA
- Sexuell trohet är någonting viktigt och positivt

Inga märkvärdiga eller unika uppfattningar tagna var för sig. Men om man fortsätter uppräknningen av åsikter som får höga opinionssiffror får man sammantaget fram en speciell profil. Denna profil utgör fältet Den Allmänna Opinionsen. Beteckningen populism syftar på den amerikanska populismen med vilken KDS har några gemensamma drag. Jag

tänker på betoningen på familjen och motståndet mot storskalighet. Men som sagt – för fältet populism gäller samma som för moral – det är inte etablerat inom svensk politisk kultur. Jag menar att det kring 1980 fanns möjligheter att etablera ett konkurrensfält med förtecken av populism/Tyst Majoritet/Allmänna Opinionsen. De större politiska partierna i Sverige ville inte skapa ett sådant fält. KDS såg aldrig möjligheten. Det allvarliga och intressanta är att partiet inte uppfattade möjligheten, vilket leder oss in på det tredje perspektivet.

De intellektuellas roll i partipolitiken

Det finns en allvarlig brist i KDS' laguppställning, nämligen bristen på intellektuella inom partileden och bristen på förståelse för de intellektuellas betydelse inom partipolitiken.

KDS' förhållande till de intellektuella kan relateras till partiets kultursyn: Först kommer religionen, sedan kommer censuren och sist kommer kulturen. Mer exakt – Kultur för KDS är det som blir kvar när Gud och Censuren sagt sitt. Varje intellektuell värd beteckningen skyggar inför sådana begränsningar. KDS har därför svårt att dra till sig intellektuella, men vad värre är – man ser det inte som ett problem. Bristen på intellektuella inom partiet får konsekvenser. Självförståelsen är rent dålig och ideologitvecklingen tycks mer slumpartad än planerad. Som redan påpekats – partiet upptäckte inte etableringsmöjligheten kring Populism/Den Allmänna Opinionsen.

Vikten av att ett parti håller sig med en intellektuel kader framgår med all tydlighet av Moderata Samlingspartiets utveck-

ling under 70-talet. Ett stycke in på 70-talet, låt oss säga 1973–74 blev det legitimt att vara konservativ och intellektuell. 1970 var man antingen konservativ eller intellektuell. Fler faktorer låg bakom den nya inställningen. Jag vill nämna en. Flera betydande amerikanska intellektuella närmade sig konservatismen under de här åren, t ex Daniel Bell och Irving Kristol, och de visade vägen för många fler, inte minst i Sverige. Jag vill hävda att legitimeringen av kopplingen konservativ–intellektuell bidrog till de framgångar som Moderata Samlingspartiet fick under 70-talet och ett stycke in på åttiotalet.

Förutsättningarna för ett parti av KDS' typ i Sverige är f n inte goda. Den sannolika framtiden talar heller inte för partiet. Särskilt allvarlig är bristen på intellektu-

Ett stycke in på 70-talet blev det legitimt att vara konservativ och intellektuell.

ella inom partiet. Det populistiska tåget har ångat förbi stationen, i varje fall för den här gången.

Kvar på plattformen – KDS.

Pärmar för inbindning av årgång 1986

kan rekvireras från Svensk Tidskrifts expedition, tel 08-67 59 55, eller genom insättning av kronor 50:– på postgiro 7 27 44-6.